

KÖNYV- ÉS FOLYÓIRATSZEMLE*

Louise Popple, Timothy Pinto, Kachenka Pribanova: The future of trade marks in the metaverse (A védjegyek jövője a metaverzumban). Lexology, 2022. december 5.

Bár kérdéses, hogyan fog kinézni a metaverzum, és hogy elmerülünk-e benne, illetve hogyan, az biztos, hogy az internet és a virtuális világok 2023-ban és azon túl is tovább fejlődnek. Ez új kérdéseket vet majd fel a védjegyjoggal kapcsolatban, illetve régi kérdéseket új összefüggésben. Ez a cikk e kérdések közül néhányat tárgyal az Egyesült Királyság és az EU szemszögéből.

Több védjegybejelentés lesz virtuális árukra és szolgáltatásokra vonatkozóan

A védjegyeket konkrét árukra/szolgáltatásokra jegyzik be. Bár sok vállalkozásnak lesz védjegyrajstromozása, a legtöbbjük csak a „valós világbeli” árukra/szolgáltatásokra vonatkozik. Egyesek már most is bővítik védjegyportfóliójukat azzal, hogy kulcsfontosságú márkákat jegyeztetnek be virtuális árukra és szolgáltatásokra. Ennek különösen jó okai vannak.

- A végrehajtás megerősítése. Még nem világos, hogy a bíróságok/törvényszékek milyen mértékben fogják a valós világbeli árukat (például ruházati cikkeket) a virtuális világbeli megfelelőikkel (például virtuális ruházati cikkekkel, amelyek gyakorlatilag az NFT-ken keresztül értékesített szoftverködot tartalmazzák) azonosnak vagy hasonlóknak tekinteni – ami a védjegybitorlás bizonyításához szükséges feltétel, kivéve, ha a márka híres. Bár vitatható, hogy legalábbis hasonlóknak kell tekinteni őket, célszerű a virtuális világbeli árukra/szolgáltatásokra mindenképpen kiterjedni. Ez potenciálisan lehetővé teszi a védjegytulajdonos számára, hogy „kettős azonosság” megsértésére vonatkozó keresetet nyújtson be – ez a legegyszerűbb típusú kereseti kérelem (amelyhez nem szükséges az összetévesztés valószínűsége).
- Az engedélyezés elősegítése. Számos lehetőséget ki lehet majd aknázni a licencadás vagy a harmadik felekkel való együttműködés révén. Ez könnyebb lehet, ha a virtuális árukra/szolgáltatásokra vonatkozó lajstromozások már léteznek.
- Jelzés a piacnak. Azok, akik már kérelmezték a virtuális áruk és szolgáltatások kulcsfontosságú védjegyeinek lajstromozását, nagy nyilvánosságot kaptak.

A költségvetési korlátok általában megakadályozzák, hogy minden védjegyet minden joghatóságban lajstromoztassanak. Az olyan tényezők, mint például az, hogy a védjegy kulcsfontosságú-e, alkalmas-e a virtuális hasznosításra, mennyire valószínű ez a hasznosítás, és hogy mások is így járhatnak-e el, mind fontosak lesznek. A lajstromozás helyét illetően olyan tényezők játszanak szerepet, mint például az, hogy a felhasználók és a jogsértők valószínűleg hol tartózkodnak. Annak mérlegelése, hogy a metaverzumot (és a vonatkozó szerveket) működtetők székhelye hol lehet, szintén lényeges, mert a védjegytulajdono-

soknak szükségük lehet arra, hogy fellépjenek ellenük a jogsértések megakadályozása érdekében. Általánosságban elmondható, hogy azok a védjegyek, amelyek már részt vesznek a metaverzumban, vagy tervezik belépésüket oda, nagyobb valószínűséggel kérnek metaverzum-jogosultságot, mint azok, amelyek kívájják, hogy mi fog történni.

Viták lesznek arról, hogy milyen típusú védjegyek lajstromozhatók

Egyes megjelölések csak akkor lajstromozhatók, ha bizonyítást nyer, hogy az érintett fogyasztók megtanulták a megjelölést „védjegyként”, azaz egy adott szervezet megkülönböztetőképeségeként tekinteni (ún. használat révén szerzett megkülönböztetőképeség). Az ebbe a kategóriába tartozó megjelölések általában leíró jellegűek, és nem hagyományos megjelölések (például színek, formák és hangok).

Számos védjegyet sikeresen lajstromoztak a megszerzett megkülönböztetőképeség bizonyítékával. Nem világos azonban, hogy az ilyen bizonyítékokat – ha a valós világbeli árukra/szolgáltatásokra vonatkoznak – figyelembe vennék-e annak bizonyítására, hogy ugyanez a védjegy a virtuális világbeli áruk/szolgáltatások tekintetében szerzett megkülönböztetőképeséget. Bár a legtöbb esetben ez valószínűleg elegendőnek tűnik, e kérdésben viták lehetnek. A megkülönböztetőképeséget az érintett áruk/szolgáltatások átlagos fogyasztójának szemszögéből értékelik, ezért azt is figyelembe kell venni, hogy ez a személy a virtuális világban ugyanaz-e, mint a valós világban. Ha a virtuális világok felhasználói (legalábbis kezdetben) egy bizonyos korcsoportot vagy demográfiai csoportot képviselnek, akkor az átlagfogyasztó nem feltétlenül azonos mindkét helyzetben.

További kérdés, hogy a virtuális árukra/szolgáltatásokra bejegyzett 3D védjegyeket hogyan kezelik majd. Még nem világos, hogy az ilyen védjegyek megfelelően lajstromozható-e és/vagy megfelelnek-e a lajstromozott védjegyekre vonatkozó „használd, vagy elveszíted” szabálynak (erről bővebben alább). Például egy 3D védjegy képernyőn történő 2D ábrázolása vajon a 3D védjegy használatának minősül? Vagy csak a 3D fejhallgató/hologram használata azonos a 3D védjegy használatával?

Az érintett áruk/szolgáltatások pontosabb meghatározása egyértelműbbé válik

Amint korábban itt már említettük, az EU Szellemi Tulajdoni Hivatala (EUIPO) már kiadott egy iránymutatást a márkatulajdonosok számára a metaverzumhoz és az NFT-khez kapcsolódó árukról/szolgáltatásokról és a vonatkozó NICE-osztályok használatáról. Az EUIPO jelenleg is vizsgálja a 2023-ra vonatkozó iránymutatások tervezetével kapcsolatos észrevételeket, amelyek ezt és a kapcsolódó kérdéseket érintik. Ezek egyértelművé teszik, hogy a 9. áruosztály, valamint potenciálisan a 35., 41. és 42. áruosztály (és virtuális szolgáltatások esetében a megfelelő új áruosztály) jöhet szóba. Azt is világossá teszik, hogy nem megengedett egyszerűen a „virtuális javak” vagy a „nem helyettesíthető tokenek” lefedése, mert ezek a kifejezések nem egyértelműek és nem pontosak. Ezeket tovább kell finomítani, pl. „letölthető virtuális áruk, nevezetesen virtuális cipők” vagy „letölthető digitális fájlok,

amelyek hitelesítését nem hungarikumok biztosítják”. Azt várjuk, hogy az Egyesült Királyság Szellemi Tulajdoni Hivatala hasonló útmutatással követi majd a példát.

További kérdés, hogy mi történjen azokkal az árukkal/szolgáltatásokkal, amelyek nem válnak virtuális terméké. Ilyenek például a gyógyszerek. Egy gyógyszer sokféleképpen felhasználható virtuális környezetben, például egy valós világbeli gyógyszer felhasználóinak reklámozására vagy velük való együttműködésre. Ezek a felhasználások mind egy valós világbeli termékhez kapcsolódnak. Mi van akkor, ha egy védjegytulajdonos egy gyógyszert a virtuális világ tényleges termékeként akar használni, például egy avatár egészségének javítására? Ez megengedett? Elfogadható lenne-e egy ilyen alkalmazás, és – ha igen – hogyan felelne meg a tulajdonos a „használd, vagy elveszíted” szabálynak? Az avatár egészségének megőrzését gyógyszerrel végzik (valószínűleg nem), vagy szoftverkarbantartással vagy valami mással?

Egyértelmű, hogy a virtuális környezetekben valószínűleg új típusú védjegyek és új felhasználási módok (amelyek közül néhányra még nem is gondoltunk) jelennek meg, és a védjegyjognak és a gyakorlatnak alkalmazkodnia kell.

A jogsértési keresetek száma növekedni fog

A védjegytulajdonosok már indítottak kereseteket annak érdekében, hogy megakadályozzák védjegyeik használatát virtuális árukon/szolgáltatásokon, például az NFT-k által hitelesített digitális tartalmakon, többek között az Egyesült Államokban (például a Yuga Labs- és a MetaBirkin-ügyben) és Olaszországban (például a Juventusnak a közelmúltban megítélt jogsértés megszüntetésére irányuló végzés).

Bár a tengerentúli határozatok fontosak az Egyesült Királyságra nézve, nem mindig lesznek közvetlenül ide átvihetőek. Például az Egyesült Királyságban a védjegyjogban a művészeti alkotások nem élvezik ugyanazt a védelmet, mint az Egyesült Államokban az alkotmány első kiegészítése (szólásszabadság joga) alapján.

Számos bitorlási kérdést kell majd tisztázni, többek között azt, hogy a védjegy pusztá megismétlése a metaverzumban bitorlásnak minősül-e. Védjegybitorlás akkor következik be, ha a védjegyet a kereskedelmi forgalomban árukkal/szolgáltatásokkal kapcsolatban használják. Egy védjegy avatár általi pusztá megismétlése a metaverzumban nem feltétlenül felel meg ezeknek a követelményeknek (ahogyan egy harmadik fél logójával ellátott póló viselése sem jelentene jogsértést a való világban). Ezzel szemben nagy valószínűséggel jogsértésnek minősülne egy olyan avatárminta vagy kiegészítő szolgáltatás nyújtása, amellyel a felhasználók harmadik fél védjegyét szerezhetik be avatárjukra vagy avatárjukon. Ugyanez igaz arra az esetre is, ha egy harmadik fél védjegyét egy árukat/szolgáltatásokat értékesítő virtuális üzlet cégtábláján használják.

Egy másik lényeges kérdés, hogy a jogkimerülés rendszere vonatkozik-e a virtuális világban található árukra. Ez előírja, hogy miután egy márkás terméket a védjegyjogosult vagy annak hozzájárulásával az EGT-ben forgalomba hoztak, a jogosult nem hivatkozhat véd-

jegyjogaira annak megakadályozására, hogy az adott termék szabadon forgalomba kerüljön az EGT-n belül – a védjegyjogosult jogai kimerültek. Ugyanez a rendszer vonatkozik majd a metaverzumban forgalomba hozott virtuális termékekre is? Ha igen, hogyan határozzák meg, hogy egy terméket az EGT-ben forgalomba hoztak-e a metaverzum nem földrajzi világában?

Nehezebb lesz a bitorlók felkutatása

Nem biztos, hogy egyszerű lesz a jogsértés mögött álló személy felkutatása a virtuális környezetben. Egyes platformok nem követelik meg az e-kereskedelem vagy az avatárok személyazonosságának ellenőrzését, ami névtelen fiókok működtetését eredményezi. Ezzel a problémával a védjegyjogosultaknak már az internet fejlődése során is meg kellett küzdeniük. A jelenleg használt eszközök közé tartoznak:

- magánnyomozás lefolytatása és/vagy próbavásárlás a jogsértő azonosítására;
- az érintett platform értesítése a jogsértésről (minthogy a platformok elvileg felelősségre vonhatók a jogsértésekért, ha azokról ténylegesen tudomást szereznek, vagy ha nem cselekszenek gyorsan a jogsértés megszüntetése vagy a hozzáférés letiltása érdekében, amint erről tudomást szereznek);
- mulasztási ítélet meghozatala.

Míg a metaverzumokat és az NFT-platformokat jelenleg központilag működtetik a megalapozott vállalatok, a fenti lehetőségek megadhatják a védjegyjogosultaknak azt, amire szükségük van ahhoz, hogy számos jogsértés ellen fellépjenek (feltéve, hogy a metaverzumokban a platformokra ugyanazok a felelősségi szabályok vonatkoznak). A metaverzumok és platformok számának növekedésével, valamint azzal, hogy ezek egyre decentralizáltabbá, névtelenebbé és/vagy kevésbé szilárdan működő joghatóságok által működtetett platformokká válnak, a tartós jogsértők számára nőni fog a lehetőség, hogy elkerüljék a felelősségre vonást, vagy egyszerűen csak átkerüljenek egy másik virtuális környezetbe, ami megnehezíti a védjegyjogosultak dolgát. Ha pedig a metaverzum, a jogsértő és/vagy a jogsértés mesterséges intelligencia által generált (emberi szerző nélkül), a problémák csak még nehezebbé és bonyolultabbá válnak.

Egyes platformok már most megtették az első lépéseket ennek leküzdésére. Valószínű, hogy idővel egyre több ilyen módszert fogunk látni, mert a platformokat arra ösztönzik, hogy segítsék a védjegytulajdonosokat. A kérdés teljes körű kezeléséhez azonban a kormányok és az érdekelt felek közötti nemzetközi szintű koordinációra lesz szükség.

A virtuális szolgáltatás megoldás lehet

Ha a jogsértés mögött álló személyt nem lehet azonosítani, a védjegyjogosultaknak másféle módokon kell majd elgondolkodniuk azon, hogyan kézbesítsék igényérvényesítési formanyomtatványaikat és bírósági végzéseiket a jogsértőknek. Az angol jogban már most is léteznek módszerek arra, hogy az eljárásokat „alternatív” eszközökkel kézbesítsék ismeretlen

személyeknek a valós, de nem azonosított gépjárművezetőkkel, az épületek vagy földterületek elfoglalóival vagy tüntetőkkel, zsarolókkal és az interneten bűncselekményt elkövető névtelen alperesekkel kapcsolatos esetekben. Az alternatív kézbesítés jelentheti például azt, hogy a metaverzum üzemeltetője végzi a bírósági irat kézbesítését a jogsértőnek – esetleg magában a virtuális környezetben. Ez magában foglalhatja azt is, hogy az egyik avatár „kézbesíti” egy másik avatárnak az iratot, vagy hogy azt a jogsértő által üzemeltetett virtuális boltban hagyja.

Megkezdődik a joghatósági kérdések megoldása

A védjegyek területi jogok. Ahhoz, hogy egy adott joghatóságban felléphessenek, ott jogsértésnek kell fennállnia. Ezzel a kérdéssel a védjegyjogosultak már korábban is szembesültek az internet kapcsán. Ebben az összefüggésben az Egyesült Királyság és az EU bíróságai úgy ítélték meg, hogy az adott joghatóságon belüli pusztán elérhetőség (pl. egy adott weboldal) nem elegendő a védjegybitorláshoz – a jogsértő megjelölést az adott joghatóságon belül „használni” kell. Ezt nagyrészt az alapján értékeli, hogy a kérdéses weboldal „célba veszi-e” az Egyesült Királyságot/EU-t, figyelembe véve olyan tényezőket, mint a használt nyelv és pénznem, az Egyesült Királyságba/EU-ba történő kiszállítás, valamint az Egyesült Királyságban/EU-ban történő aktív vásárlószerezés.

E tényezők többsége azonban a metaverzumban nem lesz túl nagy jelentőségű. Ezért a joghatóság új tesztjére lesz szükség, amely esetleg olyan tényezőkön alapulhat, mint például az, hogy a metaverzumot jelentős számú ember használja-e az adott joghatóságban.

Kormányzati szinten már vannak lépések e kérdések mérlegelésére. Az Egyesült Királyság jogi bizottsága például nemrégiben indította el a kormány általi felülvizsgálatot annak biztosítása érdekében, hogy az alkalmazandó jog és a joghatóság szabályai alkalmazkodni tudjanak az egyre inkább digitalizált világhoz. Ezt egy konzultáció követi, amely az adattárnyak (beleértve a legtöbb kriptotokent is) harmadik új személyi tulajdoni kategóriájának lehetséges bevezetéséről szól.

Várnunk kell a felhasználás mellőzéséről szóló határozatok visszavonására

A lajstromozott védjegyekre vonatkozó „használd, vagy elveszíted” szabályt már érintettük. Ez előírja, hogy egy védjegybejelentés visszavonható, ha azt az Egyesült Királyságban az érintett áruk/szolgáltatások tekintetében a lajstromozást követő öt év bármelyikében nem használják ténylegesen, és a használat elmaradásának nincs megfelelő oka.

A metaverzumban a védjegyek használatának számos módja lesz, beleértve a virtuális áruk értékesítését és virtuális szolgáltatások nyújtását (pl. a McDonald's védjegybejelentései virtuális éttermi szolgáltatások működtetésére), ügyfélszolgálat, vásárlói események (pl. Jose Cuervo-lepárlótúra) vagy ingatlanok (pl. a Gucci megvásárolta a The Sandbox páncéltermét a márka képviselője és a gyűjtemények értékesítése céljából).

Sok esetben a metaverzum egy másik médiumnak tekinthető (a weboldalak, a TV és a nyomtatott kiadványok mellett), és így a metaverzumban történő felhasználás a valós világbeli árukhoz/szolgáltatásokhoz kapcsolódhat (pl. reklámcélú felhasználás). Más esetekben a felhasználás a virtuális világbeli árukkal/szolgáltatásokkal kapcsolatos. Néha ez nem egyértelmű, és a használat vitathatóan mind a valós, mind a virtuális világbeli árukra/szolgáltatásokra vonatkozik.

Idővel azok a védjegyjogosultak, akik anélkül lajstromoztatták védjegyeiket, hogy tervezték vagy képesek lettek volna azok használatára, a megvonási eljárásokban találhatják magukat. Majd kiderül, hogy milyen használat számít, és hogy az olyan kérdések, mint például a metaverzum fejlesztésének késedelme, megfelelő okot jelentenek-e a használat elmaradására.

Ez nem mind 2023-ban történik meg

Sok mindent kell még kidolgozni, ahogyan az internet kialakulásakor is. Bár még nem biztos, hogy minden kérdésre egyértelmű a válasz, de legalább megnyugvást jelent, hogy nagyrészt megoldottak azok a problémák, amelyekről az internet korszakának kezdetén egyesek azt gondolták, hogy megoldhatatlanok. Természetesen nem minden metaverzummal kapcsolatos védjegykérdés lesz megoldva 2023-ban, mert maga a metaverzum még csak gyerekcipőben jár, de haladásra számítunk.

Dr. Palágyi Tivadar